

Kindvolgsysteem voor de antroposofische kinderopvang

Analyse doelen Jonge Kind
peuters (pre-fase)

December 2022

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2022 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: <http://jongekind.slo.nl>

E-mail: primaironderwijs@slo.nl

Inleiding

Aanbodsdoelen Jonge Kind

Op verzoek van het ministerie van OCW heeft SLO inhoudskaarten met aanbodsdoelen voor het jonge kind ontwikkeld. Ze brengen in kaart waaraan met jonge kinderen gewerkt kan worden, in de voorschoolse periode en in de eerste jaren van de basisschool. De aanbodsdoelen geven een richting waarin kinderen onderwerpen verkennen en ermee leren omgaan. Ze zijn samengesteld door SLO-specialisten op de verschillende leergebieden in samenwerking met experts en voorgelegd aan het onderwijsveld.

De inhoudskaarten met aanbodsdoelen Jonge Kind helpen pedagogisch medewerkers en leerkrachten om te komen tot een beredeneerd aanbod voor alle ontwikkelingsgebieden. Het doel is het inhoudelijk repertoire van de professionals te vergroten en versterken om zo een kwalitatief hoog aanbod aan jonge kinderen te bieden.

Volgsystemen Jonge Kind

Om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen, te stimuleren en te registreren zijn er diverse kindvolgsystemen op de markt. Deze volgsystemen kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten helpen bij het maken van inhoudelijk verantwoorde keuzes in het aanbod aan het jonge kind. Een aanbod dat zowel passend is voor kinderen met een achterstand als voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Analyses van volgsystemen Jonge Kind

Sinds 2013 analyseert SLO in hoeverre de aanbodsdoelen vóórkomen in (veel gebruikte) volgsystemen Jonge Kind. Dit ook in opdracht van het ministerie van OCW. Bij deze analyses richt SLO zich op de doelen voor taal, rekenen-wiskunde, sociaal-emotioneel en bewegingsonderwijs zoals die op de inhoudskaarten staan beschreven. SLO wil met de analyse een objectief beeld geven. Daarom wordt elk volgsysteem steeds door meerdere analisten met een onderwijsachtergrond bekeken, voordat wordt bepaald of een doel aanwezig, niet aanwezig of deels aanwezig is. Dat betekent overigens niet dat een volgsysteem niet voldoet als doelen ontbreken: er kan door de uitgever bewust voor gekozen zijn om bepaalde doelen wel of niet op te nemen (zie reactie uitgever).

Analyserapportage per volgsysteem Jonge Kind

De analyserapportage vermeldt welke SLO-doelen Jonge kind wel en niet in beeld gebracht worden door het volgsysteem en kan daarmee behulpzaam zijn voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten bij het kiezen van een volgsysteem dat past bij de eigen situatie.

Iedere rapportage bestaat uit drie delen. In het eerste deel geeft de uitgever een reactie op de uitgevoerde analyse en op de rapportage van de analyse. Het tweede deel is een objectieve beschrijving van het volgsysteem. In het derde deel worden de analyseresultaten in tabelvorm weergegeven met een eventuele toelichting op de analyseresultaten.

Alle analyserapportages worden op dezelfde wijze weergegeven en worden gepresenteerd op de website Jonge Kind van SLO (<http://jongekind.slo.nl>).

DEEL 1: Kindvolgsysteem voor de antroposofische kinderopvang

Reactie van de uitgever

Hier bieden we de uitgever de mogelijkheid om een reactie te geven op de uitgevoerde analyse(s) en op de rapportage van de analyse(s).

Taal	<p><i>Binnen de antroposofische kinderopvang werken we vanuit een bepaalde pedagogische visie en menskunde. Een groot aantal doelen die taal worden genoemd zijn volgdoelen in de kleutertijd (vertellen aan de hand van materiaal, beschrijven van iets uit de omgeving of evalueren van wat wordt verteld etc) en sluiten niet aan bij onze visie/menskunde. Om deze reden zijn diverse doelen niet opgenomen in ons kindvolgsysteem omdat we willen voorkomen dat een peuter meer moet kunnen dan vanuit de pedagogie/kinderpsychologie verwacht mag worden. Bij het lezen/bekijken van prentenboeken kijken wij ook naar het meeleven, we volgen het niet als volgdoel. Wellicht kan dit tzt toegevoegd worden. Uiteraard zijn er in de leeromgeving van antroposofische kinderopvang voldoende mogelijkheden om in aanraking te komen diverse doelen (pictogrammen, bewegen/gebaren bij zingen van liedjes en verschillende communicatieve bronnen), er wordt alleen niet 'gemeten'.</i></p>
Rekenen-wiskunde	<p><i>Een groot aantal doelen die bij rekenen/wiskunde worden genoemd zijn volgdoelen in de kleutertijd (leggen van één-op-één relaties, herkennen kleine groepjes zonder tellen etc). Daarnaast staat er bij een aantal doelen 'heeft ervaring opgedaan met'. Ervaringen opdoen is iets anders dan het beheersen. Om deze reden zijn diverse doelen niet opgenomen in ons kindvolgsysteem omdat we willen voorkomen dat een peuter meer moet kunnen dan vanuit de pedagogie/kinderpsychologie verwacht mag worden. Daarbij zijn ervaringen opdoen lastig te meten omdat dit vaak op onbewust niveau plaatsvindt. Uiteraard zijn er in de leeromgeving van antroposofische kinderopvang voldoende mogelijkheden om in aanraking te komen diverse doelen, er wordt alleen niet 'gemeten'.</i></p>
Sociaal-emotionele ontwikkeling	

Bewegingsonderwijs	
---------------------------	--

DEEL 2: Kindvolgsysteem voor de antroposofische kinderopvang

Beschrijving

Titel	<i>Kindvolgsysteem voor de antroposofische kinderopvang.</i>
Auteur(s)	Loïs Eigenraam
Uitgever	BVS-schooladvies
Jaar van uitgave	2016
Doelgroep	Antroposofische kinderopvangorganisatie (kinderen in de leeftijd van 0 t/m 4 jaar)
Samenstelling van het volgsysteem	Map met Usb-stick. Bevat drie lagen om de ontwikkeling van de kinderen te volgen. In het Kindvolgsysteem wordt er gekeken naar de vier ontwikkeldomeinen (taalontwikkeling, rekenontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en bewegingsonderwijs). Daarnaast wordt er ook gekeken naar spel en welbevinden.
Doorgaande lijn	Er is ook een Kleutervolgsysteem voor vrijescholen van BVS beschikbaar. Ook sluit het aan op de 'Volglijn, het digitale leerlingvolgsysteem van BVS-schooladvies'. Het Kindvolgsysteem sluit tevens aan bij de Antroversie Speelplezier en de B module van Vroeg Veelzijdig Ervaren. Een module die gevolgd kan worden nadat een organisatie een erkend VVE programma heeft afgerond en een aanvullend programma voor de antroposofische kinderopvang wil volgen.
Geanalyseerde onderdelen	Het het individueel kind-profiel, de observatielijst spel Antroversie Speelplezier en de waarnemingskaders peuters-kleuters (eerste laag). De kijkwijzers spelontwikkeling kinderopvang en alarmsignalen motoriek (tweede laag).
Uitgangspunten en doelstellingen van het volgsysteem	De doelstelling wordt in de inleiding als volgt beschreven: "Het Kindvolgsysteem is een instrument om informatie te bundelen en overdraagbaar te maken. In gesprekken met collega's, ouders, leidinggevende en anderen kan hiervan gebruik worden gemaakt, evenals bij de overdracht naar de

	<p>basisschool.</p> <p>Ook kan het Kindvolgsysteem dienen als uitgangspunt om handelingsgericht (HGW) te werken. Het Kindvolgsysteem en het HGW kunnen dienen om de doelgroepkinderen optimaal kansen te bieden in hun ontwikkeling, aansluitend bij de visie van het kinderdagverblijf op de vroege kindontwikkeling en het stimuleren van ontwikkeling. Op deze manier is de zorgverbreding geborgd".</p> <p>Tevens wordt het Kindvolgsysteem gezien als instrument voor kwaliteitsverbetering door het dagelijks/systematisch volgen van kinderen.</p>
<p>Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het volgsysteem</p>	<p>Door de auteur: "In deze leeftijdsfase staan veel ontwikkelingsthema's centraal. In spel en aan de hand van kindertekening wordt dit proces gevolgd. Daarnaast staat ook de ontwikkeling van de lichaamsgerichte zintuigen in relatie tot het proces van hechten centraal.</p> <p>Het bewegen met het eigen lichaam zowel binnen als buiten en innerlijk bewogen worden door beelden die na te bootsen zijn, verhalen, een esthetische omgeving waarbij eerbied, met herhaling zoals bakersprookjes en dankbaarheid centraal staan. Materialen waar peuters mee spelen zijn van natuurlijk materiaal; deze zijn duurzaam, de oorsprong van het materiaal zoals hout, steen of wol is nog te herkennen. Deze materialen geven aan tastervaring die overeenstemt met het materiaal en eigenschappen van het materiaal zoals gewicht, textuur en temperatuur.</p> <p>Het kind wil en kan bewegend de wereld ontdekken binnen veilige grenzen en aanvaardbare risico's. De opvoeders van de wil worden verzorgd: de eerbied, nabootsing, fantasie en gewoontevorming. Het kind ontwikkelt zich van solospel naar eenvoudige vormen van samenspel. Herhaling van het aanbod zoals verhaaltjes, vingerspelen en boeken zijn onderdeel van deze leeftijdsfase. Daarnaast is er beleving van het dagritme, weekritme en jaarritme. Bij het jaarritme worden de jaarfeesten en seizoenen gevolgd en op een eenvoudige wijze voorbereid, gevierd en afgebouwd. Het kind mag zich in een eigen tempo ontwikkelen waarbij de ontwikkelingsmijlpalen een kader aangeven van een algemene gezonde ontwikkelingslijn".</p>

<p>Inhoud</p>	<p>Het volgen van de ontwikkeling wordt gedaan middels drie lagen.</p> <p>Laag één: in deze laag worden alle kinderen gevolgd. De ontwikkeling wordt middels verschillende documenten in kaart gebracht: kijkwijzer zwangerschap, groeiwijzer, individueel kind-profiel de ontwikkeling gevolgd, observatielijst spel Antroversie Speelplezier, overdrachtsformulier basisschool en waarnemingskaders peuters-kleuters voor de overdracht naar de basisschool.</p> <p>Laag twee: deze laag omvat twee formulieren: kijkwijzer spelontwikkeling en kijkwijzer alarmsignalen motoriek. Deze kunnen ingezet worden voor kinderen die opvallen in hun ontwikkeling.</p> <p>Laag drie: deze laag omvat de mogelijkheid tot overleg met een leidinggevende wanneer dit nodig wordt geacht na laag twee.</p> <p>De 'kijkwijzer zwangerschap' wordt bij aanvang op het kinderdagverblijf ingevuld. De observatielijsten worden daarna ingevuld en vanaf 2,5 jaar (peuterleeftijd) wordt er voor ouders nog extra de ontwikkeling bijgehouden. Er wordt een soort van verzamelmap gevormd over de ontwikkeling van hun kind. Dit wordt over het algemeen viermaal per peuterperiode gedaan.</p> <p>Er wordt gekeken naar 'levenszin; welbevinden' en 'betrokkenheid'. Dit wordt gedaan middels een foto en aantekeningen. Ook wordt er gekeken naar verbeeldend spel middels een foto, notitie van handeling en letterlijke uitspraken van het kind. Tijdens de gehele peuterperiode worden tekeningen en andere producenten (kunnen ook foto's zijn) verzameld om een beeld te krijgen hoe het kind omgaat met materialen.</p> <p>Er worden van het kind, per periode, twee (of meer) uitspraken genoteerd. Deze geven een beeld over zinsconstructie en woordenschat. Hetzelfde gebeurt voor de ontluikende geletterdheid waarbij een aantekening, foto of een net-alsof schrijfseltje wordt verzameld.</p> <p>Wat betreft de ontluikende gecijferdheid worden aantekeningen en/of een foto's verzameld waarin het kind bezig is met ontluikende gecijferdheid (denk aan winkeltje spelen of torens bouwen). En uiteraard wordt dit ook gedaan voor de motorische ontwikkeling (grove en fijne motoriek) en de muzikale ontwikkeling.</p>
----------------------	--

Aspecten taalontwikkeling	Deze ontwikkellijn bestaat uit taal en ontluikende geletterdheid.
Aspecten rekenontwikkeling	Deze ontwikkellijn bestaat uit getallen, meten en meetkunde (met onderdeel meten), meten en meetkunde (met onderdeel lichaamsoriëntatie).
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	Deze ontwikkellijn bestaat uit sociaal-emotionele ontwikkeling, betrokkenheid en welbevinden, omgaan met jezelf, met andere kinderen en volwassenen. Hierbij wordt er gekeken naar de zelfstandigheid/zelfredzaamheid.
Aspecten bewegingsonderwijs	Deze ontwikkellijn bestaat uit grove motoriek, fijne motoriek, pengreep en lichaamsbesef.
Werkwijze	<p>Bij de start van het kind kan de eerste stap van de eerste laag (de kijkwijzer zwangerschap) worden ingevuld om een eerste beeld van het kind te krijgen.</p> <p>Vervolgens wordt er gestart met het invullen van het individueel kind-profiel. Daar waar van toepassing staat de leeftijd in de daarvoor bestemde kolom. Er wordt dan in één oogopslag duidelijk of het kind dit al zou moeten kunnen of nog niet.</p> <p>Vanaf de peuterleeftijd worden ook (meestal viermaal per peuterperiode) aantekeningen, uitspraken en foto's bijgehouden over de ontwikkeling van het kind voor de ouders.</p> <p>Na het invullen van het kind-profiel wordt de 'observatielijst spel Antroversie Speelplezier' ingevuld. Deze geeft een uitgebreid beeld over de spel- en speelontwikkeling van het kind.</p> <p>Bij overgang naar het basisonderwijs wordt een van de twee overdrachtsformulieren ingevuld.</p> <p>Voor de kinderen waar (mogelijk) opvallendheden zijn in de ontwikkeling kan gestart worden met laag twee. Hierbij wordt de 'kijkwijzer spelontwikkeling' ingevuld en/of 'kijkwijzer alarmsignalen motoriek'.</p> <p>Op basis van de uitkomsten en in overleg met bijv. een leidinggevende kan gestart worden met (extra) ontwikkelingsstimulering.</p>
Aanwijzingen voor registratie	<p>Er kan een kruisje gezet worden bij 1, 2 of 3. Deze staan respectievelijk voor:</p> <p>1= waargenomen, het kind kan dit;</p> <p>2= het kind is op weg om dit te kunnen;</p> <p>3= niet waargenomen.</p>

	<p>Tevens is er de mogelijkheid tot opmerkingen/aantekeningen/observaties.</p> <p>In de tweede laag kan m.b.t. de spelontwikkeling gekozen worden uit voldoende/matig/onvoldoende, vaak/soms/zelden, introvert/wisselend/normaal/extravert en veel/voldoende/bepikt. Tevens is er ruimte voor omschrijvingen bij observaties.</p>
<p>Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen</p>	<p>In laag drie kunnen opvallendheden worden besproken met een leidinggevende. Bij de 'kijkwijzer alarmsignalen motoriek' wordt geadviseerd dat wanneer er vijf of meer kenmerken van toepassing zijn er een specialist meekijkt (zoals een kinderfysiotherapeut).</p>
<p>Opmerkingen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Documenten ook op een Usb-stick; • Kijkwijzer zwangerschap geeft bij aanvang extra informatie over het kind; • Ontwikkeling 'Spel' wordt uitgebreid gevolgd (in individueel-profiel, losse observatielijst Antroversie en kijkwijzer spelontwikkeling); • Mogelijkheid tot het volgen van de tekenontwikkeling; • Mogelijkheid tot het volgen van de zintuigontwikkeling (tastzin, levenszin, bewegingszin, evenwichtszin, warmtezin en horen en zien); • Mogelijkheid tot het volgen van kindkenmerken (slapen en waken, eten en constitutiebeelden); • Mogelijkheid tot het in beeld brengen van alarmsignalen m.b.t. de motorische ontwikkeling; • Overdrachtsformulieren beschikbaar ('bij de overgang naar basisschool/kleuterklas bij VVE aanbod' of 'waarnemingskaders peuters-kleuters'); • In de bijlagen is uitleg over de observatielijsten beschikbaar.

DEEL 3: Kindvolgsysteem voor de antroposofische kinderopvang

Tabel met analyseresultaten op SLO-doelen

Legenda:		
■	=	aanwezig
▣	=	gedeeltelijk aanwezig
□	=	niet aanwezig
n.v.t.	=	niet van toepassing

Taal

(INHOUDSKAART AUGUSTUS 2020)

Mondelinge taalvaardigheid		
Woordenschat en woordgebruik	Uitbreiden van de receptieve woordenschat	■
	Uitbreiden van de productieve woordenschat	■
	Gebruiken van nieuwe woorden in andere situaties	■
	Gebruiken van steeds meer verschillende en complexere woorden	■
	(Nieuwe) woorden vormen	■
Toelichting		
-		
Spreeken <i>Vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing</i>	Uitspreken van alle klinkers en medeklinkers in een woord, zoals ook onbeklemtoonde lettergrepen en alle achter elkaar staande medeklinkers	□
	Klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem	■
	Zinnen vormen	■
	Vertellen op een begrijpelijke en verstaanbare wijze	■
	Beschrijven van iets of iemand uit de eigen omgeving met gebruik van losse woorden of eenvoudige zinnen	□

	Uitvoeren van eenvoudige, korte spreektaken met het doel om te amuseren of informeren	☒
<i>Non-verbale communicatie en visuele ondersteuning</i>	Gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen	☐
	Vertellen aan de hand van (zelf meegenomen) materiaal	☐
<p>Toelichting</p> <p><i>Het item 'Gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen' is gedeeltelijk gescoord omdat er alleen geobserveerd wordt of het kind reageert op vragen met gezichtsuitdrukking, handeling of gebaar.</i></p>		
Luisteren	Ontwikkelen van verhaalbegrip	☒
	Luisteren naar en begrijpen van uitleg over activiteiten en taken	☒
	Luisteren naar en begrijpen van instructie(-s)	☒
	Luisteren naar en begrijpen van een verhaal (eenvoudige chronologische structuur met korte zinnen)	☒
	Luisteren naar liedjes en versjes	☒
	Luisteren naar eenvoudige voorstellingen, belevenissen van volwassene of kind	☒
	Luisteren naar en begrijpen van gesproken tekst op radio, tv en internet	☐
	Samenvatten van wat wordt verteld	☒
	Evalueren van wat wordt verteld	☐
<p>Toelichting</p> <p>-</p>		
Gesprekken voeren	Gesprekjes voeren met de leidster en/of een ander kind	☐
	Uiten van een mening en deze vergelijken met de mening van anderen	☐
	Beantwoorden van verschillende type vragen met korte taaluitingen en eventueel ondersteunt door gebaren	☐

	Stellen van vragen om ergens meer over te weten te komen of hulp te krijgen	☐
	Kennismaken met enkele gespreksregels	☐
	Gebruiken van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen	☐
	(Spontaan) reageren op een ander kind of de leidster	☒
<p>Toelichting</p> <ul style="list-style-type: none"> • De items 'Gesprekjes voeren met de leidster en/of een ander kind' en 'Stellen van vragen om ergens meer over te weten te komen of hulp te krijgen' zijn gedeeltelijk gescoord omdat er geobserveerd wordt of een kind vrijuit durft te spreken. • Het item 'Kennismaken met enkele gespreksregels' is gedeeltelijk gescoord omdat er alleen gekeken wordt naar het kunnen wachten op de beurt in de kijkwijzer spelontwikkeling (tweede laag). • Het item 'Gebruiken van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen' is gedeeltelijk gescoord omdat er alleen geobserveerd wordt of het kind reageert op vragen met gezichtsuitdrukking, handeling of gebaar. 		

Aanvankelijk lezen		
Leesplezier	Ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving	☒
	Meeleven met prentenboeken (leesbeleving)	☐
	Genieten van voorgelezen versjes, gedichtjes, rijmpjes of verhalen	☒
<p>Toelichting</p> <p>-</p>		
Oriëntatie op verhaal en tekst	Bladeren door (prenten-)boeken	☒
	Ontdekken dat illustraties ook een verhaal vormen	☒
	Herkennen van (bekende) veelvoorkomende pictogrammen	☐
	Herkennen van verschillende vormen van schriftelijke communicatie uit de eigen leefwereld	☐
	(Mondeling) reageren op 'tekst' met blijk van herkenning, waardering en eigen mening	☐

	Ontdekken dat er verschillende soorten schriftelijke bronnen zijn	☐
Toelichting -		
Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	Spelen met klanken (fonemen) en symbolen	☐
	Bewust worden van klanken in woorden	☐
	Spelen van spelletjes rond taal	☐
	Ontdekken van relaties tussen klanken en letters in een speelse context	☐
	Ervaringen opdoen in rijmen	☒
	Herkennen van symbolen	☐
Toelichting -		

Aanvankelijk schrijven		
Oriëntatie op geschreven taal	Interesse tonen in geschreven taal	☒
	Ontdekken dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen	☐
	Ervaren dat tekenen en tekens mogelijkheden bieden tot communicatie	☒
	Naschrijven, stempelen of typen van letters en woorden	☐
	Spelen met letters en woorden	☐
	Verskil ontdekken tussen 'schrijven' en 'lezen'	☒
	Verkennen van schrijven (krabbels), vooral via tekenen, krabbelen, letterachtige vormen, letter-/tekenreeksen	☒
Toelichting -		

Taalbeschouwing		
	Op speelse wijze bezig zijn met taal	☐
	Bewust worden van het eigen taalgebruik	☐
	Bewust worden dat je over taal kunt praten	☐
Toelichting		
-		

Rekenen-wiskunde
(INHOUDSKAART DECEMBER 2019)

GETALLEN: Getalbegrip		
Telrij	Noemen van namen van telwoorden	■
	Opzeggen van stukjes telrij (akoestisch tellen)	■
Toelichting -		
Hoeveelheden	Tellen van kleine hoeveelheden	■
	Synchroon tellen	■
	Leggen van één-op-één relaties door voorwerpen aan elkaar te koppelen, bij elkaar te leggen of te verbinden	☐
	Vergelijken van kleine hoeveelheden 'op het oog' of door gelijke rijtjes te maken; en vergelijken van grotere hoeveelheden met groot verschil in aantal 'op het oog'	■
	Omgaan met begrippen rond hoeveelheden	■
	(Her)kennen van kleine groepjes (2 of 3) zonder tellen	☐
	Nadenken over de functie van tellen en de betekenis van telwoorden	☐
	Nadenken over begrippen als (heel) veel en (heel) weinig	☐
Toelichting -		
Getallen	Herkennen en benoemen van enkele cijfers en getallen	■
	Verkennen van cijfers en getallen die in het dagelijks leven gebruikt worden	■
Toelichting -		

Relaties tussen telrij, hoeveelheden en getallen	Ontdekken dat getsymbolen, tellen, telwoorden en hoeveelheden iets met elkaar te maken hebben	☐
Toelichting -		

GETALLEN: Bewerkingen		
	Ervaring opdoen met optellen en aftrekken door steeds een voorwerp (of persoon) erbij of eraf te halen en te beseffen dat het eentje meer of minder wordt	☒
	Ervaring opdoen met het 'eerlijk' verdelen	☒
	Omgaan met begrippen rond optellen, aftrekken en verdelen	☐
Toelichting -		

METEN EN MEETKUNDE: Meten		
Lengte, omtrek en oppervlakte	Vergelijken op lengte	☐
	Voorwerpen sorteren op basis van lengte	☐
	Omgaan met begrippen rond meten	☒
	Vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en omgaan met begrippen daarbij	☐
	Meten van eigen lichaamslengte	☐
Toelichting <i>De items die gedeeltelijk scoren vallen onder twee meer algemeen geformuleerde observatiepunten, te weten 'vergelijkt op eigen initiatief voorwerpen op lengte, breedte zwaarte door ze naast elkaar te leggen, op elkaar te houden of vast te houden' en 'ordent/serieert voorwerpen globaal op grootte (klein/groot, vol/leeg).</i>		

Inhoud	Vergelijken op inhoud	☐
	Ervaring opdoen met inhouden door vullen, overgieten en leegmaken	☒
	Ervaring opdoen met begrippen rond inhoud	☒
	Vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen	☐
<p>Toelichting <i>Het item 'Vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen (onder Inhoud) is gedeeltelijk gescoord omdat het onder twee meer algemeen geformuleerde observatiepunten valt, te weten 'vergelijkt op eigen initiatief voorwerpen op lengte, breedte zwaarte door ze naast elkaar te leggen, op elkaar te houden of vast te houden' en 'ordent/serieert voorwerpen globaal op grootte (klein/groot, vol/leeg).</i></p>		
Gewicht	Ontdekken en onderzoeken van wat zwaar, heel zwaar en licht is en deze begrippen herkennen	☐
	'Tillen' en 'wegen' van verschillende voorwerpen en vergelijken wat zwaarder is of het zwaarst en wat lichter is of het lichtst en deze begrippen leren herkennen	☐
	Ervaring opdoen met meten van gewicht met informele 'weeginstrumenten' en maten	☐
<p>Toelichting <i>De items die gedeeltelijk scoren vallen onder twee meer algemeen geformuleerde observatiepunten, te weten 'vergelijkt op eigen initiatief voorwerpen op lengte, breedte zwaarte door ze naast elkaar te leggen, op elkaar te houden of vast te houden' en 'ordent/serieert voorwerpen globaal op grootte (klein/groot, vol/leeg).</i></p>		
Tijd	Verkennen van de indeling en het verloop van de dag (dagritme) en de namen voor de verschillende momenten.	☐
	Navertellen van gebeurtenissen in de juiste volgorde	☐
	Gesprekjes voeren waarin begrippen voorkomen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef	☐

	Ontdekken van de functie van een klok	☐
Toelichting -		
Geld	Omgaan met (en imiteren van) kopen, verkopen en betalen	☒
	Kennismaken met geld (munten en biljetten) en ervaren dat het een betaalmiddel is	☐
	Ervaring opdoen met begrippen rond geld	☐
Toelichting -		

METEN EN MEETKUNDE: Meetkunde		
Oriënteren in de ruimte	Ervaring opdoen met meetkundige begrippen	☒
	Vertellen over situaties en voorwerpen en waar deze zich bevinden	☐
	Gesprekjes voeren over concrete voorwerpen en situaties die niet direct zichtbaar zijn (voorstellingsvermogen)	☐
Toelichting -		
Construeren	Construeren met vrij constructiemateriaal	☐
	Construeren met meetkundig constructiemateriaal en ook nabouwen	☒
	Ontwerpen van mozaïek- en kettingpatronen	☒
	Construeren met papier (vouwen) en op papier	☐
Toelichting -		

Opereren met vormen en figuren	Onderzoeken van eigenschappen van voorwerpen en op basis van een eigenschap sorteren (classificeren)	☒
	Onderscheiden en benoemen van meetkundige vormen	☐
	Spelen/experimenteren rond zon en schaduw met vormen en figuren	☐
	Experimenteren met spiegels en spiegelen	☐

Toelichting

Het item 'Onderscheiden en benoemen van meetkundige vormen' is gedeeltelijk gescoord omdat er geobserveerd wordt of het kind bepaalde vormen kan tekenen. Het expliciet benoemen is niet aanwezig.

Verhoudingen

	Experimenteren met verhoudingen	☐
	Gesprekjes voeren over verhoudingen	☐

Toelichting

-

Verbanden

	Omgaan met symbolen en pictogrammen in een dagplanning	☐
	Samen experimenteren met het maken van een beelddiagram	☐

Toelichting

-

Sociaal-emotionele ontwikkeling

(ONTWIKKELINGSKAART NOVEMBER 2022)

Emotionele competenties		
Zelf (zelfbeeld)	Ontdekken van gevoelens en emoties van zichzelf	■
	Ontdekken van de eigen kwaliteiten en krachten	■
	Ontdekken van verschillen tussen zelf en ander	■
Toelichting -		
Zelfsturing (zelf-management)	Grip krijgen op (eigen) gevoelens	■
	Bijsturen/stoppen van ongewenst gedrag	■
	Uitvoeren van eenvoudige opdrachten en/of doelen	■
Toelichting -		
Relaties (sociale vaardigheden)	Plezier beleven in het omgaan met een ander	■
	Spelen naast of met andere kinderen	■
	Ontdekken wat het vraagt om in een groep deel te nemen	■
	Open staan voor oplossingen bij conflicten	☐
Toelichting -		

Sociale competenties		
De ander (besef van de ander)	Open staan voor de emoties van een ander	■
	Deel uitmaken van een groep	■
	Inschatten van het gedrag van een ander	☐
Toelichting -		

Morele competenties		
Kiezen (keuzes maken)	Maken van een keuze	☐
	Zelf willen doen	☒
Toelichting		
-		

Bewegingsonderwijs

(INHOUDSKAART DECEMBER 2021)

Balanceren	Lopen in balans	■
	Rijden in balans	□
	Glijden in balans	□
	Zitten in balans	■
Klauteren	Met handen en voeten steunpunten zoeken bij het klauteren	■
Springen	Afzetten om te springen	□
Over de kop gaan	Om lengteas draaien en stoppen	□
Zwaaien	Meebewegen tijdens de zwaai	□
Toelichting <i>Het item 'Afzetten om te springen' is gedeeltelijk gescoord omdat dit alleen geobserveerd wordt in de tweede laag (alarmsignalen motoriek), dus niet voor alle kinderen.</i>		

Mikken	Bal met vaart wegspelen	□
	Gericht rollen of werpen	□
Jongleren	(Over-)rollen dat de bal goed ontvangen kan worden	□
Tikspelen	Weglopen van een tikker (pakker)	□
Toelichting <i>Deze items zijn gedeeltelijk gescoord omdat dit alleen geobserveerd wordt in de tweede laag (alarmsignalen motoriek), dus niet voor alle kinderen.</i>		

Bewegen op muziek	Bewegingen maken op muziek	☐
Toelichting -		